



mangt og hvat

Ritstjóri: Jákup F. Nielsen

Úr søguni

Klaksvík undir krígnum

Tá ið hugsað verður um, hvussu nógv skip, ið sigla úr Klaksvík og allar teir menn, ið hava verið til sjós haðani undir krígnum, er tað neyvan ov nógv avgjørt at siga, at henda bygðin er sloppin lættari enn mangt annað plássíð í Føroyum. Men bygðin hevur havt sínar missir, ið hava verið tungir nokk fyri tey, ið avvarða. Og hvort manskykt í bygðini hevur kent ljóðið frá hurrandi bumbuflogfórum, brestandi bumbum — og húsum, ið verða oydd.

Hin 10. oktober 1941, um 1-tíðina, gekk alt sum vant í Klaksvík, uttan tað, at eitt líkfyli kom eftir vegnum. Tað var ikki nokur óvanlig sjón — men tó altíð nakað nýtt og ófatiligt. Tá kom knappliga eitt flogfar norðanifrá inn yvir vánna, dúrin dunaði millum tey reystu fjøllini. Hann miðaði eftir keini, slepti bumbum og flegv suður. Tað var ein óðligur brestur, alt stóð í einum roki. Fólk var lamsligið. Kein skrædnaði, og »Fugloy« sum lá at, var horvin, tá ið rokið dreiv frá, bert mastrararnar súst. Men fólk hevði illa nokk fatað, hvat ið hent var, tá flugvarin kom sunnanifrá aftur og slepti 2 bumbum yvir vanni. Önnur bar við enskan trolara og skaddi hann, og

báðar brustu tætt at trolaranum.

Longu dagin eftir, áðrenn sinnini vóru still aftur, kom ein flugvari lágt inn eftir Borð oyarvík, tók seg upp um Eiðið og slepti bumbum. Ein hiti norska linubátin »Silvu«, og fór durk í maskinrúmið, men uttan at bresta. Skipið varð sett á land millum Olafarbrúgv og Stangarbrúna, men við tað, at tað lá skeiði fyri, varð tað koppað um á hitt borðið, meðan bumban lá og rullaði í maskinrúminum. Hon varð seinni sundurtikin av Eingilskmonnum.

Reiðiliga 14 dagar seinni, sunnudagin 26. oktober klokkan trý korter til eitt loftaði Hálfjall duninum frá flugvarmotorum, og ein bumbari sást fara vestur um bygðina. Stutt eftir kom hann vestanifrá í óðligari hædd. Tá slepti hann bumbunum. Tær vóru fyrst sum smár prikkar, fór at vaks — á, tað mundi vera brandbumbur — nei, tær vuku meir enn, vuku og vuku! Tað eru sprengibumbur, og tær oyða Klaksvíkina — rennið, rennið! Hvar var at renna? Áðrenn hugsanin var gítin, góvu húsin í Klaksvíkar bygð seg undan brestunum — og í Vági knesaðist, smyðraðist, skræddist. Tað vóru fallnar 3 bumbur í bylinginum og ein á

5 spurningar

Hvorjir eru hesir persónarnir?



1)



2)

sandnum. Oil húsin skadd, eini máttu takast niður. Tað var einki minni enn eitt undur, at mannskaðið ikki varð. Ein maður stóð 10 metrar frá, har ein bumba brast — bert skuggin varð skræddur av kollinum, meðan ein hundur undir liðini á honum varð sýtur langan veg og steindoyði. Flugvarin var so høgt, tá ið hann slepti bumbunum, at tey sóu tað úr Lorkví, og brestirnir vóru so herviligir, at teir hoyrdust lika til Havnar.

Tað var ikki undarligt, um fólk flyddu út til friðarligari



3)



4)



5)

pláss at búgva. 8. november var aftur loftalop, og »Polarstjørnan« varð skadd, men við eitt heppið bragd eydnaðist tað monnum, sum fóru um borð undir sjálvum loftalopinum, at fáa hana setta á land við »Norðborg«.

Klippið út og sendið svarini til »Mangt og hvat«, box 76, Tórshavn. Mrk. »Spurnakapping nr. 8«, innan hósðagin komandi.

Vinningurin hesa ferð verður bókina »Svalbards Robinson« í føroyskari tyding eftir Per Mohr.

Vinnari av seinastu kapping var Petur F. Sørensen, Þórkeri og hevur hann fingið bókina »Seggjasögur úr Sumbæ«, sendandi við postinum.

Vit vóna at fáa fleiri brov! Tey røttu svarini vóru annars hesi:

1) Hanus við Høgadalsá, lögtingsmaður, Tórshavn.

2) Tórálfr Mohr Olsen, lögtingsmaður, Sandur.

3) Andrea Artig, formaður í Havnar Arbeidskvinnufelag, Tórshavn.

4) Peter F. Christiansen, landsstýrismaður, Tórshavn.

5) Jens Klerens, landfúti, Tórshavn.

- helt på toppen - hver søndag:



fremst tók næmingar úr smátjóðunum fyr norðan — í Sovjetsamveldinum eru uml. 20 túsíkar smátjóðir. Úr hesum læristovni komu lærarar, blaðmenn og serfrøðingar í ymsum arbeiði heimaftur á tundra. Stjórnarumsitingin hevði brúk fyr stórum tali av útbúnum fólki. Og nú fóru skúlararnir at koma. Skúlaárið 1929 — 30 vóru í øllum norðasta umráðinum 123 barnaskúlar. Átta ár eftir vóru 556.

Tá seinni heimsbardagin brast á, helt arbeiðið á læristovninum fyr norðanfólkinu uppát: meginparturin av lærarunum og næmingunum fór í kriggj. Og tá bardagin var av, varð læristovnin ikki endurleystur. Hetta var tí, at skúlskipanin í Sovjetsamveldinum, eisini fyr norðan, var vorðin so góð, at næmingar haðar vóru førir fyr at fara beinleiðis úr miðalskúlanum á hægri læristovnar. Ávar sum beinleiðis. Deildin fyr norðanfólk við Gertsen læristovnin í Le-

ningrad er nú bara skúli fyr barnaskúllærarar. Miðalskúllærarar fáa útbúgvning á universitetinum. Í nokur og tjuu ár hava 806 lærarar við ymsum sergreinum fingið útbúgvning úr Gertsen-stovninum. Hvort ár verða 75 nýggir næmingar upptikin, í minsta lagi.

Í 1971 verða lærarar í russiskum máli og bókmentum, norðanmálum og bókmentum norðanfólka, matematikarar, fysikarar og geografar liðnir. Næsta skúlaár fara teir at búgva út lærarar í tekning, tekniskari tekning og ymsum arbeiðsgreinum. Árskeiðið 1971-75 er ætlanin at búgva út málfrøðingar, matematikarar, fysikarar og listarmenn. Teir kanna eftir, hvørjum serútbúgvningum tørvur er á, og leggja so útbúgvngarætlanina.

Lærararbeiðið á Deildini fyr norðanfólk er sum á hinum fakultetinum, tó er serskipan fyr einstakar serlærgreinar.

Studentarnir norðanifrá hava lagaligar fíggarligar treytir:

státurin gevur teimum frian bústað, mat og kleði, flutning og peningastudning umframt.

Tey, ið hava fingið prógv, fara helst øll heimaftur á sínar egnu leiðir at starvast. Nógv eru blivin limir í sovjetunum, vísindafólk ella eru farin í annað alment arbeiði. Nikolaj Sjarin er nú skúlamálaráðgjafi í Jakutsk republikkin. Komi-maðurin Mikhail Istomin er stjóri fyr netetskúla leiðsluni, Sínaida Pervusjina, ið er svensk, hevur ábyrgdarstarv í flokkinum, tjuktjurin Boris Plakin er vald úr floksskrivari á Tjukotku. Nokur av teimum, ið hava fingið prógv í Leningrad, hava harafturat tikið prógv sum vísindaligir kandidatar: Maria Barmit, ið er netetsk, Aleksandr Stubin, ið er evenkiskur, namsstjóri Vladimir Bold, evenkurin Vasilij Lebedev og tjuktjurin Pjotr Inenlikej. Fleiri rithovundar: netetsarnir Grigorij Khodsjer og Vasilij Ledkov, mansurin Juvan Sjesta-

lov og níkvhurin Vladimir Sanji hava prógv frá læristovninum í Leningrad.

Lev Belikov, ið nú er dekanur fyr deildini fyr norðanfólk á Gertsen-læristovninum í Leningrad, sigur at enda: — Eg minnst altjóðafundin í Montreal í Kanada í august 1967. Á skránni vóru ymsir upplýsingarspurningar hjá norðanfólkunum. Mær var boðið á henda fund. Eg nevni burtur úr tí, sum eg hoyrði umboðsmenn úr øðrum londum bera fram: í Grønlandi búgva uml. 40.000 fólk, men har eru at kalla eingir grønlandskir lærarar — bara nakrir hjálparlærarar. Bert tiggju grønlandingar lærdu í hægri skúlam í Danmark. Í ríka og framkomna landinum Kanada — bara ein eskimour, ið har tikið universitetsprógv. — Sovjetsamveldinum býr ein evnarska lítil tjóð, selkúpar, men nógvir teirra læra á hægri

tekniskum og øðrum skúlam. Triggir hava longu fingið hægri lærarautbúgvning.



KLAKSVÍKAR
TIMBURHANDIL
P. J. F. KJØLER